

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa o prístupe k výchove a vzdelávaniu so zameraním na dieťa zo sociálne znevýhodneného prostredia v materských školách v školskom roku 2009/2010 v SR

Súčasťou výkonu komplexnej inšpekcie v materských školách (MŠ) bolo ciele sledovanie zabezpečenia podmienok a priebehu výchovy a vzdelávania detí zo sociálne znevýhodneného prostredia (SZP). Úloha sa plnila v **230** MŠ (čo je **8 %** z celkového počtu MŠ v SR), z toho bolo **221** štátnych, **5** cirkevných a **4** súkromné. S vyučovacím jazykom slovenským (VJS) bolo **207**, s vyučovacím jazykom maďarským (VJM) **14** a s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským (VJS/VJM) **9** škôl. Zdrojom informácií boli dotazníky zadávané riaditeľom škôl, rozhovory s pedagogickými zamestnancami a hospitovanie výchovno-vzdelávacej činnosti (VVČ).

Z celkového počtu 11 584 detí bolo **170** (1,46 %) zo SZP, z toho 52 s odloženou povinnou školskou dochádzkou a 7 detí s dodatočne odloženou povinnou školskou dochádzkou. Deti zo SZP zaškoloilo **19** (8,26 %) MŠ. V 18 školách boli zaradené do tried spolu s ostatnými deťmi. V jednej MŠ v Prešovskom kraji boli vzdelávané v dvoch samostatných triedach. V Banskobystrickom kraji evidovali 49 detí, v Prešovskom 77, v Nitrianskom 42 a v Trenčianskom kraji 2 deti zo SZP.

Riaditelia škôl konštatovali, že počet detí zo SZP je podstatne vyšší, ako oficiálne evidujú. Nezamestnanosť rodičov a z toho vyplývajúca nepriaznivá finančná situácia, častá chorobnosť boli najčastejšími príčinami nepravidelnej dochádzky detí do MŠ. Nezáujem rodičov, najmä rómskeho etnika, učitelia ovplyvňovali intenzívnym vysvetľovaním významu predprimárneho vzdelávania ich detí v spolupráci so zamestnancami obecných úradov, komunitných centier, úradov práce a sociálnych vecí. Najúčinnější formy na zlepšenie dochádzky detí a spolupráce s rodičmi boli návštevy v rodinách a rómskych komunitách, organizovanie spoločenských a športových aktivít, ojedinelé realizovanie otvorených hodín a tvorivých dielní, ako aj finančné úľavy z poplatkov. Výsledky spolupráce nie vždy naplnili očakávania MŠ hlavne Prešovského kraja.

Školy vzhľadom na regionálne možnosti zabezpečovali odborné prednášky a so súhlasom rodičov monitorovanie výchovno-vzdelávacích potrieb detí odborníkmi výchovného poradenstva a prevencie. Učitelia podľa potreby vypracovali deťom individuálne vzdelávacie programy, ktoré boli prevažne zamerané na rozvíjanie ich psychomotorických, kognitívnych a sociálnych spôsobilostí. Individuálnym prístupom k deťom s nižšou rozvojovou úrovňou, výraznejšou motiváciou, vytvorením dostatočného priestoru na hrové činnosti a riešenie úloh zohľadňovali ich výchovno-vzdelávacie potreby. Pravidelne informovali rodičov o ich napredovaní. Asistent učiteľa a školský psychológ pôsobil v jednej a školský pedagóg v troch školách Banskobystrického kraja. V Nitrianskom kraji jedna MŠ zabezpečovala deťom nadštandardné hygienické a pedikulózne služby (ranné sprchovanie, prezliekanie do školských odevov) a jedna asistenta učiteľa. V porovnaní s predchádzajúcim školským rokom, vzhľadom na dostupnosť MŠ v mieste bydliska detí zo SZP, nebola potrebná úprava podmienok a organizácie VVČ.

Učitelia rôznorodými VVČ umožňovali deťom nadobúdať a uplatňovať poznatky a spôsobilosti. Zapájaním do rozhovorov, slovných a kruhových hier, reprodukovaním literárnych obsahov podporovali ich aktívnu komunikáciu. Vysvetľovaním významu slov uľahčovali, najmä deťom rómskeho etnika, dorozumievanie sa s ostatnými deťmi. Činnosťami, ktoré vyžadovali seba prezentovanie sa detí, spoluprácu a dodržiavanie pravidiel podporovali vzájomné akceptovanie sa, sebadôveru a rešpektovanie individuálnych osobitostí. Deti dokázali svoje záujmy, schopnosti a tvorivosť uplatniť v krúžkoch a prezentovať na školských i regionálnych podujatiach. Deti, zväčša rómske, zaostávali najmä v kognitívnej

oblasti. Výsledky výchovy a vzdelávania detí zo SZP sú porovnateľné s predchádzajúcim školským rokom.

Záver

Nepriaznivá finančná situácia rodín, podceňovanie a nezáujem rodičov o vzdelávanie svojich detí, najmä rómskeho etnika, boli príčinami nepravideľnej dochádzky detí do MŠ v mieste bydliska. Učitelia najčastejšie využívali individuálne a skupinové zážitkové učenie. Prostredníctvom individuálnych vzdelávacích programov vytvárali primerané podmienky na rozvoj osobnosti detí. Krúžkovou činnosťou a prezentáciou na verejnosti rozvíjali ich schopnosti a tvorivosť. Spolupracovali s rodičmi a odborníkmi výchovného poradenstva a prevencie, sociálnych inštitúcií a miestnej samosprávy. Sociálne a emocionálne rodinné zázemie, úroveň porozumenia a dorozumievania sa v štátnom jazyku, dĺžka a pravidelnosť dochádzky detí do MŠ, rešpektovanie ich rozdielnej úrovne a rozvojového potenciálu učiteľmi výrazne ovplyvňovali výchovno-vzdelávacie výsledky detí.

V porovnaní s predchádzajúcim školským rokom vzdelávali kontrolované školy menej detí zo SZP.